

Plebaan Antoine Bodar is liever niet halfzacht

De beste uren van zijn dag zijn voor God. De middag en de avond voor studie. Vanaf deze maand heeft hij echter de grote parochie van 's-Hertogenbosch onder zijn hoede. „Het studeerkamerbestaan zal dan wel afnemen.” Bodar wil ‘helder’ zijn in zijn preken, maar wel mild. „Ik ben liever hard en van tijd tot tijd zacht, dan halfzacht.”

Dr. Antoine Bodar (57) is per 1 maart plebaan van de Sint Janskathedraal in 's-Hertogenbosch. Een plebaan bestuurt een kathedraal namens de bisschop. Voordien woonde Bodar in Rome en enkele weken per jaar in Amsterdam. Tot 1985 was hij programmamaker bij onder meer de KRO en van 1978 tot 1 januari van dit jaar doceerde hij aan de Rijksuniversiteit Leiden verschillende vakken op het gebied van de kunst. Ook bediende hij de mis in de Amsterdamse Krijtbergkerk.

Amsterdam is minder geestelijk dan Rome, meer een Ninevé

In zijn huis in het centrum van Amsterdam beslaan duizenden boeken de wanden. Daartussen trekt één voorwerp de aandacht: een doornenkroon. De stilte en de uiterst beschaafde verschijning van Bodar dragen bij aan een haast plechtige, maar wel warme sfeer. Tot 1 maart van dit jaar woonde Bodar in Rome, de eeuwige stad. Daar, dicht bij het Vaticaan, voelde hij zich thuis. „Amsterdam is veel minder geestelijk. Die stad is meer een Ninevé. Rome heeft veel meer rust. Daar leidde ik bijna een monnikenbestaan en dat bevalt me wel goed.”

Werden uw gedachten dan nog wel geactiveerd door de actualiteit?

“De telefoon uit het vaderland ging regelmatig en er werd veel van e-mail gebruik gemaakt. Om dingen die een wat langere adem nodig hebben, goed te doen, moet je je kunnen afzonderen. In Nederland moet je steeds hollen.

Ik heb altijd een dagindeling waarbij ik de morgen vrijhoud. Ik kan ook beter slapen als ik de volgende ochtend niet te voorschijn hoeft te komen. 's Morgens bid ik, denk ik en droom ik. Het hoort bij mij, anders kom ik niet op nieuwe gedachten. Het zijn de uren van de dag waarin ik stil wil zijn voor God. Niet alleen met Hem spreken, maar ook met Hem samen zijn. Om op te laden, zijn die uren mijn beste. En dat zijn ook de meest geschikte om aan God te wijden.”

Mijn terugkeer naar de Bijbel kwam door de beeldende kunst

Waardoor bent u gevormd?

“Enerzijds de lange periode die ik bij radio en televisie heb gewerkt. Door het maken van reportages en documentaires doe je van hoog tot laag mensenkennis op. Ook ben ik gevormd door het studeren, lezen en het doceren aan de Universiteit.”

Is dat ideaal? Eerst maatschappelijk ervaring opdoen en vervolgens een kerkelijk ambt bekleden?

“Het heeft een groot voordeel voor een priester als hij eerst kennis heeft opgedaan in de maatschappij. Het priesterschap heeft echter ook sterk met het celibaat te maken. Wat dat betreft, was ik liever veel eerder priester geworden. Maar ik heb wel altijd geleerd, en dat houd ik anderen ook voor, dat God altijd alles ten goede keert.”

Ziet u uw leven zo?

“Ja. Het leven vóór mijn priesterschap was achteraf gezien ook een leerschool. Daarin hebben ook mijn studies een plaats. Door het bestuderen van het werk van Plato en

Augustinus keerde ik terug naar de priesterroeping. De terugkeer naar de Bijbel kwam door de beeldende kunst.”

Dat zal niet veel protestanten overkomen. Hoe ging dat?

“In de Middeleeuwen en de Renaissance bestond de beeldende kunst bijna altijd uit bijbelse voorstellingen. Een kunsthistoricus, moet dus zo’n schilderij ontleden. Je kunt direct zien uit welke tijd een schilderij komt, maar je moet het ook kunnen interpreteren en daarvoor is de Bijbel nodig. Je houdt je dus heel wezenlijk met de Bijbel bezig.”

In zekere zin heb ik geen ambitie, behalve om de wil van God te doen

U bent nu plebaan van de Sint Jan in ‘s-Hertogenbosch. Is priester zijn van een kathedraal een erebaan?

“Ik ervaar dat zelf niet op die manier, maar zo moet je het wel uitleggen. In het zuiden van Nederland heeft een plebaan nog wel aanzien. Ik ben daarbij ook nog pastoor.”

Ziet u Gods leiding in uw overplaatsing naar ‘s-Hertogenbosch?

“Ja, en dat heeft met twee dingen te maken. De bisschop heeft mij gezien en gevraagd voor dit werk en dan is het in de Katholieke Kerk niet gebruikelijk te weigeren. Juridisch kan het wel, maar moreel niet. Ten tweede spreekt de Heer door de omstandigheden. Mijn moeder is hoogbejaard en woont in ‘s-Hertogenbosch. Zij heeft een kind van haar in de omgeving nodig. Ik zag het als een vingerwijzing Gods dat ik voor ‘s-Hertogenbosch gevraagd werd. Kijk je in mijn hart dan was er aan de situatie niet veel veranderd. Die was vrijer. In Rome kon ik me uitgebreid in de theologie verdiepen en boeken schrijven. Dat studeerkamerbestaan moet ik straks gedeeltelijk opgeven.

Ik was liever in Rome gebleven, maar ik zie het als Gods wil en ik heb altijd gebeden of ik die mag doen. In dat kader heb ik er zin in, vooral om te preken en de sacramenten te bedienen.”

U bidt om de wil van God in uw leven. Heeft u dan zelf nog wel ambities over?

“In zekere zin heb ik geen ambitie, behalve om de wil van God te doen. Mijn taak is mensen bij God brengen, die ambitie heb ik wel.”

Begrijpt de gemiddelde Nederlandse katholiek zulke taal nog?

“Die groep wordt kleiner. Onlangs vroeg men mij of ik wel de taal van het volk sprak. Ik vind dat het volk nooit onderschat mag worden, maar ik wil wel in eenvoudige woorden de taal van de Bijbel spreken. De Nederlandse katholiek en de christen in het algemeen heeft bezielde mensen nodig. Mensen die werkelijk met God proberen te leven.”

Ik kan er wel van genieten als mensen het totaal met mij oneens zijn

U staat te boek als redelijk conservatief katholiek. Ziet u dat zelf ook zo?

“Nee. Ik ben wel conservatief, maar dan als geuzennaam. Ik wil dat het wezenlijk geloofsgoed bewaard blijft. Je zult mij niet horen preken dat Jezus niet is opgestaan of dat Christus misschien niet de Zoon van God is. Ik spreek volgens de orthodox christelijke traditie en dat doe ik uit mijn hart. Ik heb echter een modern levensgevoel en meen mij te kunnen verplaatsen in mensen van deze tijd. Ook ik ken de neiging louter uit te gaan van het eigen ik. Ook ik ken de verzoeking van het relativisme in godsdienstige zin. Maar ik ken ook de geneugten van het leven: het glas wijn - ook heden nog.

In het algemeen ziet men conservatief als iets wat van vroeger is. Met progressiviteit bedoelt men vaak het eenvoudig schrappen van bepaalde dogma’s. Progressieven menen dat godsdienst een fase in een beschaving is die op een gegeven moment voorbijgaat. Ik beweer dat godsdienst een fundamenteel onderdeel is van het menselijk wezen en van de maatschappij.

Tegenwoordig mag je weer ergens voor staan, kijk maar naar de EO. Die is duidelijk geprofileerd en toch wil iedereen er voor optreden. Op mijn manier wil ik ook ergens voor staan. Ik kan er wel van genieten als mensen het totaal met mij oneens zijn. Altijd heb ik iets van een rebel in me gehad.”

Is het eeuwige leven voor u een belangrijk aspect van het geloof?

“Ik houd niet van de verzekeringsmaatschappijgedachte waarbij je denkt: ‘Ik ploeter nu hard zodat ik later word beloond.’ Leven naar Gods geboden geeft vreugde. Het belangrijkste aspect van het geloof is voor mij de liefde tot God en door Hem tot de medemens.”

Veel protestanten hebben echter het beeld dat een katholiek moet ploeteren voor zijn behoud.

“Goede werken kun je alleen doen door de genade die je krijgt. Genade en goede werken liggen heel dicht bij elkaar.”

Ik wijs van de hand dat seksuele schandalen exclusief door het celibaat veroorzaakt zouden worden

Als katholiek heeft u veel met de regie van Rome te maken. Ervaart u dat niet als beknelling?

“Nee. Het ideaal is dat je die – morele - richtlijnen van Rome biddend overweegt en ze dan in verbinding brengt met je eigen, in de christelijke traditie gevormd geweten.”

Is dat dan gehoorzaamheid uit liefde tot God, of uit gehoorzaamheid aan Rome?

“Als je probeert niet te zondigen, doe je dat als het goed is uit liefde voor God, dat is de hogere vorm van gehoorzaamheid. Een christen doet het als het goed is niet uit angst voor straf of omdat het in de Tien Geboden staat.

Ik ben me er wel van bewust dat ik niet voor God leef als ik niet probeer te leven naar Zijn geboden. Hoe zou ik ook het Woord van God kunnen verkondigen als ik er zelf niet naar handel?”

Hoe komt het dat zoveel Nederlandse katholieken die lijnen van Rome en ook de Tien geboden zo anders zien? Wel als beknellend.

“Geloof blijft natuurlijk in de eerste plaats genade. In West-Europa is door het geestelijk klimaat God uit het zicht geraakt. Veel mensen zien God alleen in de medemens. Ze hebben geen contact met Hemzelf. Ik denk dat veel Nederlanders Rome als emotionele vader zien. De Katholieke Kerk is niet zo streng als het beeld dat geschetst wordt. Wel stelt zij een ideaal en roept ons op ons naar dat ideaal te richten, terwijl zij weet dat de mens niet volmaakt is. Rome is zelf natuurlijk ook een zondig instituut.”

Ik merk uw liefde voor de Katholieke Kerk. De laatste tijd komen er in de Katholieke Kerk veel schandalen naar boven. Zorgt dat dat u dat instituut relativeert, of dat u er juist meer liefde en zorg voor krijgt?

“Ik schaam mij er zeer voor. De schandalen zijn denk ik toch ontstaan door gebrek aan geloof en wijding aan de priesterlijke taak. Het blijft slecht, maar ik wijs van de hand dat seksuele schandalen exclusief door het celibaat veroorzaakt zouden worden. Het is ook typisch een probleem van een generatie priesters. Tegenwoordig worden priesters veel minder wereldvreemd opgeleid.”

Na zeven jaar celibaat werd ik aan de schandpaal genageld

Hoe ziet u het celibaat?

“Als een gave en een opgave. Je moet het wel kunnen. Ik denk dat ik iemand ben die deze genade gekregen heeft.”

Genade? Is het geen keuze?

“Een keuze maak je niet zonder genade. Toen ik de keuze maakte priester te worden, wist ik dat het celibaat zou betekenen. Ik ben dus ook meteen celibatair gaan leven. Je merkt na verloop van tijd of je dat kunt of niet. Daarbij geldt het bijbelwoord dat hij die staat, moet opletten dat hij niet valt. En natuurlijk je de verzoeking niet zoeken, de kat dus niet op het spek binden.

De priester is er in Christus' plaats om de gemeenschap van Christus te dienen. De priester doet dat op de celibataire wijze en door toewijding aan de kerk. Het niet-zondigen, luistert dan ook heel nauw.”

Zijn er dan dingen waar u aan moet werken?

“Een priester moet mild zijn. Zeker ik moet oppassen niet te scherp te zijn. Maar ik houd niet van softheid. Ik ben liever hard en van tijd tot tijd zacht dan halfzacht.”

In sommige interviews met u lees je een hoeveelheid vragen die te maken hebben met uw homofiele seksuele gerichtheid. U houdt niet van die vragen, waarom niet?

“Het gebeurt dat journalisten een hele middag interviewen, even over homoseksualiteit spreken en vervolgens een interview afdrucken dat helemaal daarover gaat. Ik vind dat je het totaal van een persoon niet kunt terugbrengen tot een seksuele gerichtheid. Door orthodoxe christenen word ik nooit op dit thema aangevallen, alleen door vrijzinnigen. Zij kunnen niet verdragen dat ik, als iemand met een hoofdzakelijk homofiele gerichtheid, tegelijkertijd begrijp dat de kerk, op grond van de Bijbel, homoseksuele praktijk afwijst. Even voor ik gewijd werd, kwam ineens het verhaal naar buiten dat hoorde bij de periode vóór mijn celibaat in 1985. Mensen die vonden dat de Katholieke Kerk milder moest zijn ten opzichte van homoseksualiteit brachten voor dat doel mijn verleden naar voren. Dat heeft me zeer gekwetst. Na zeven jaar celibaat werd ik aan de schandpaal genageld en nu moet ik er mijn hele leven mee voort. Dat is een kruis, een nagel aan mijn doodskist. Het altijd hiermee geconfronteerd worden, is een extra opgelegd lijden.

Ik was geen stoere jongen als kind. Ik heb echter wel een inwendige stoerheid. In zoverre heb ik mezelf aanvaard, maar ik was liever een heteroseksuele man geweest.”

Wat vindt u van de actuele maatschappelijke omgang met homoseksualiteit?

“Ik bestrijd dat een homoseksuele relatie gelijk is aan het huwelijk tussen man en vrouw, zoals tegenwoordig beweerd wordt. Het huwelijk is het huwelijk tussen man en vrouw. Je kunt een verzekering afsluiten over een relatie met je tante en ook over een homoseksuele relatie. Maar de verbinding tussen man en vrouw is hoger. Mensen worden daar boos over. Helaas, ik kan het niet anders beleven. Ik zou willen dat dat standpunt meer overwogen zou worden. Ik mag er overigens op wijzen dat ook in dit interview weer een behoorlijke dosis homoseksualiteit zit.”

Rome of Amsterdam?

“Toen ik nog in Rome woonde, zag ik er altijd tegenop om naar Amsterdam te gaan.”

De paus of Christus?

“Christus.”

Wat zijn uw gelukkigste momenten?

“Het opdragen van de mis.”

Uw ideaal?

“Gods wil te doen. Goede afwegingen maken en mijn talenten gebruiken.”

Uw verwondering?

“Dat God omziet naar de mens, ook naar mij.”

Tekst: Marcus Wisse